

Il-Purċissjonijiet u l-Festi fil-Knejjes Tagħna

Alexander Bonnici OFMConv. HED, SThI, PhB.

Purċissjonijiet u festi suppost li jkunu dejjem atti ta' qima esterna lejn Alla, il-Madonna, u l-Qaddisin. Isiru (a) jew biex nitolbu xi haġa, (b) jew biex inroddu ħajr għal xi haġa, (c) jew biex nagħtu xhieda tat-twemmin tagħna, (d) jew biex nifirġu bil-qaddis jew il-qaddisa li mis-sema jħarsuna.

Rogazzjonijiet

Kif t'fisser il-kelma fiha nnifisha, purċissjonijiet ta' **rogazzjonijiet** kienu jsiru biex jitolbu xi grazzja lil Alla. L-ewwel waħda li nafu biha f'Malta kienet fi żmien il-Papa San Girgor I (590-604). Kien hawn il-perikli ta' invażjoni min-naħa tal-Longobardi. Għalhekk, il-Papa hegġe lill-Isqfijiet ta' Sqallija u Malta biex jorganizzaw purċissjonijiet ta' talb kull nhar ta' Erbgħa u nhar ta' Ġimgħa biex Alla jħarishom minn invażjonijiet li ma kenx jixtequhom. ¹

Ta' dix-xorta, kienu wkoll ir-rogazzjonijiet fit-tliet ijiem ta' qabel Lapsi kif ukoll il-purċissjoni bit-tberik tar-riħ nhar San Mark. Kienu ta' talb lil Alla biex

l-art tagħti l-frott mixtieq. Ma' dawn, jiżdedu dawki li kienu jsiru b'xi statwa għażiża jew b'xi kwadru meqjus mirakuluż fi żmien ta' nixfa kbira, jew meta jkunu mbeżżgħin minn assedju jew gwerra.

Votivi

Il-purċissjonijiet **votivi** f'Malta ta' l-imghoddi kienu komuni ħafna. B'differenza mill-oħrajn, dawn kienu jsiru bħala radd il-ħajr lil Alla talli heleshom minn xi gwaj.

Waħda li forsi hi l-eqdem li nafu biha hi dik li kienet issir fl-20 ta' Jannar mill-Katidral ta' l-Imdina għall-knisja ta' **San Bastjan** tar-Rabat. Kienet bħala ringrazzjament lil Alla talli l-gzejjer tagħna helsu mill-pesta tal-1501. ²

Din is-sena jahbat għeluq l-450 sena minn mindu bdiet tiġi organizzata l-purċissjoni votiva ta' San Girgor. Kienet tiġi celebrata fit-12 ta' Marzu. Imbagħad, wara ħafna żmien, ittrasferewha għall-Erbgħa fuq l-Għid. Fl-imghoddi, kienet tagħmel xita iżjed mil-lum. Gie li xi drabi giet trasferita kemm-il darba sakemm irnexxielhom jagħmluha. Il-purċissjoni bdiet issir fl-1543. Il-Papa Pawlu III ried jagħti bidu għall-Konċilju ta' Trento. Imma kien hemm diffikultajiet kbar minhabba l-firdiet bejn is-slaten insara. Għalhekk, l-Isqof ta' Malta Domenico Cubelles, fl-1543, ordna li, nhar San Girgor, tibda ssir purċissjoni ġenerali u solenni biex Alla jagħti l-paċi lid-dinja u jgħib l-għaqda bejn is-

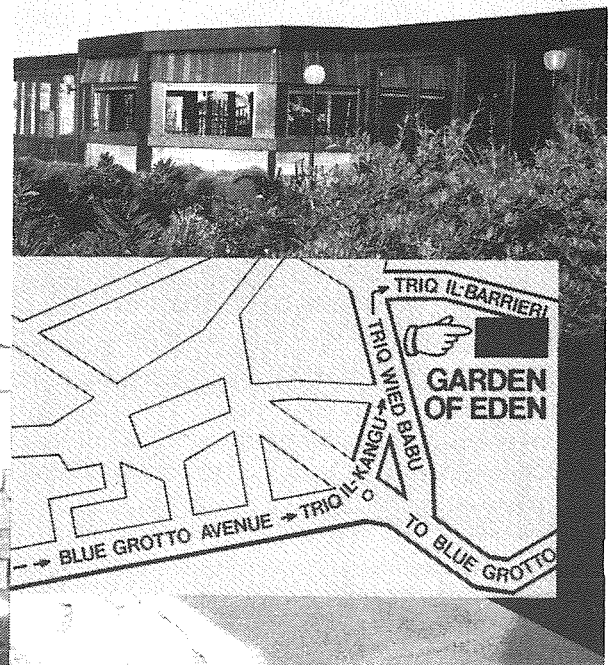
..... ikompli f'Paġna 23

Garden of Eden

TRIQ IL-BARRIERI, ZURRIEQ, MALTA.
TEL: 683425 (RECEPTION HALL)

VIEWING DAYS:

TUESDAY & FRIDAY FROM 5.30 p.m. – 8.00 p.m.
(RESIDENCE) 680372 (MOBILE) 0997638

slaten insara. Mill-ewwel bdiet issir mill-Katidral għall-knisja ta' Santa Katarina (illum San Girgor) fiż-Żejtun.³

Votiva oħra kienet fl-Immakulata, nhar it-8 ta' Diċembru, wara li Malta ħelset mill-pesta qalila tal-1675-76. Imma, din għall-ewwel żmien, kienet issir fit-tieni Hadd ta' Diċembru.⁴ Oħra kienet bdiet issir wara li Malta ħelset mit-terremot qawwi tal-1693. Kienet issir fil-11 ta' Jannar.⁵

Devozzjonali

Purċissjonijiet b'xhieda tat-twemmin nistrani kienu jsiru l-izjed bis-sagrament. Purċissjoni ċkejna bis-sagrament kienet issir fit-tielet Hadd tax-xahar, u għalhekk kienet tissejjaħ **Tat-Terza**.⁶

Il-purċissjonijiet ewlenija bis-sagrament kienet fil-festa liturġika ta' **Korpus**. Kienet il-Hamis fuq il-festa tat-Trinità Qaddisa. Xi parroċċi għamluha l-Hadd fl-Ottava ta' Korpus. Kien hemm ukoll dawk li kienu jagħmlu purċissjoni ċkejna tul l-ottava kollha kemm hi.⁷

Iżjed tard, daħlet id-devozzjoni tal-Kwaranturi: erbgħin siegħa ta' adorazzjoni tul tliet ijiem. Kienu jagħalqu b'purċissjoni solenni. Gie li kienu jsiru aktar minn darba matul is-sena.⁸

F'Gieh il-Madonna: Rużarju u Duluri

Illum, naraw ħafna festi f'gieh il-Madonna taħt titli differenti. Knejjes idedikati lil Omm Alla, kbar jew ċkejknin, kien hawn sa minn żmenijiet imbiegħda. L-aktar li kien hawn kienu taħt it-titlu ta' l-Assunta. Imma festi bil-purċissjoni ma kenx qed isiru lanqas fil-festa titolari.

Purċissjonijiet f'gieh il-Madonna kienu jsiru fil-festa tal-Madonna tar-Rużarju u fid-Duluri. Ir-raġuni hi għax purċissjoni ma kenix issir ħlief bhala att ta' devozzjoni. Kienu purċissjonijiet serji, bit-talb u bil-kant, f'toroq imdawlin bil-fjakkli, imma mingħajr ebda sparar ta' bombi jew ħruq ta' murtali.⁹

F'ħafna bliet u rħula ta' Malta, b'sens ta' devozzjoni kbira, bdiet tiġi organizzata l-purċissjoni bil-misteri tal-Ġimgħa l-Kbira. Bdiet ir-Rabat, u bil-mod il-mod, bdiet dieħla.¹⁰

Tipi ta' Festi

Festi titolari kif nafuom illum ma kenx possibbli fl-imghoddi. Ir-raġunijiet huma differenti. L-ewwelnett, billi l-festa kienet att ta' devozzjoni, ma kienx possibbli li ssir purċissjoni b'xi statwa b'mod li jżeffnuha, jew jiġru biha, jew jiftgħulha l-karti. Il-festa titolari wkoll kienet frott ta' devozzjoni. Il-visit pastorali ta' l-Isqfijiet jiddeskrivu kollox bid-dettalji. Imma, dwar il-festa titolari, iġhidulna biss li, fil-knisja parrokkjali, kienu jtkantaw iż-żewġ għosrien u l-quddiesa u kien isir panigierku.

Aktar ma statwa ma kienet tqanqal għad-devozzjoni, aktar kien possibbli li tibda tingarr f'purċissjoni. Għalhekk, l-eqdem purċissjonijiet bl-

istatwa titolari fil-gzejjer tagħna huma dik ta' Marija Bambina ta' l-Isla u ta' San Pawl tal-Belt. Ta' l-Isla, żgur li kienet toħroġ fit-8 ta' Settembru minn xi snin qabel l-1685.¹¹

Dawn kienu jkunu purċissjonijiet ta' devozzjoni kbira biex il-Madonna jew xi qaddis jinterċedu għalina fi żmien ta' xi flagell. Il-Bambina ta' l-Isla gie li nħarġet ukoll fi żmien ta' nixfa u wara li Malta ntaqtet mill-Pesta. Dik ta' San Pawl tal-Belt ukoll kienet bdiet toħroġ b'effett ta' wegħda wara li Malta ħelset mill-pesta. Jidher li bdiet toħroġ fl-1676, u kienu joħroġu l-istatwa fil-25 ta' Jannar: festa tal-konversjoni ta' l-apostlu.¹²

L-espressjoni maltija 'Festa Sekondarja' hi stunata għaliex tisser li hi festa bla importanza. Imma min juza dik il-kelma jkun qed iġhid għal dik il-festa li hi t-tieni waħda fl-importanza wara l-festa titolari.

Minn mindu bdew jiġu organizzati l-purċissjonijiet tal-Ġimgħa l-Kbira, f'xi parroċċi dawn saru t-tieni fl-importanza. Għal ħafna żmien, festa, biex ikollha importanza, riedet tkun marbuta ma' fratellanza organizzata tajjeb. Kien għad ma hawnx każini tal-Banda jew Kumitati ta' festi.

Festi importanti oħrajn daħlu billi bdiet tiġi organizzata aħjar xi festa li kienet diġà teżisti. Meta kienet marbuta ma' l-Ewkaristija (bħal dawk ta' Korpus u l-Qalb ta' Ġesù) qatt ma nħoloq xi partit. Gie li nsibu saħansitra xi erbatax-il fratellanza, u kull waħda minnhom kienet torganizza l-festa tagħha. Xi problemi kienu jinholqu mal-kappillani f'dak iż-żmien ukoll. Imma l-festi qatt ma kienu jsiru b'xi konfront mal-festa titolari.

Festi importanti oħrajn bdew jiġu organizzati meta xi fratellanza riedet tiffred minn xulxin id-devozzjoni u s-solennità esterna. Gara hekk fil-Gudja meta l-fratellanza tar-Rużarju ħalliet id-devozzjoni għall-festa tar-Rużarju, u daħlet f'Mejju l-festa tal-Madonna tal-Warda għas-solennità esterna.

Xi fratellanzi bdew isiru dejjem iżjed importanti, u b'hekk il-festa kibret. Dan narawh f'ħafna postijiet. Hawn għandna f'moħħna l-festi li jsiru fl-istess knisja, u mhux fi knejjes oħra ta' l-istess parroċċa, bħalma jiġri fir-Rabat.

Kultant, xi persuna importanti bdiet tagħti kontribut fil-parroċċa billi tistieden xi banda u torganizza xi riċeviment f'xi festa li jkollha f'idejha. Hekk gara fil-Qrendi, meta l-magħruf Dun Ġużep De Piro kien prokuratur tal-festa tal-Madonna ta' Ċintura, li mbagħad żviluppat f'ta' Lourdes.¹³

Kultant, kappillan ikun ġej minn parroċċa oħra, u jdaħħal devozzjoni tal-parroċċa li jkun tiewled fiha. Hekk, fl-Imqabba, kappillan minn Bormla daħħal devozzjoni lejn l-Immakulata, li bdiet tiġi meqjuma bhala Madonna tal-Gilju. F'San Giljan, kappillan minn Haż-Żebbug (Dun Amabile

.... ikompli f'Paġna 25

Bonanno) daħħal il-festa ta' San Ġuzepp għaliex fir-raħal tiegħu hu kien ta' dak il-partit. ¹⁴

X'uħud minn dawn il-festi, biż-żmien, intfew. Oħrajn akkwistaw importanza iżjed kbira. Dan ġara bil-fundazzjoni ta' banda, ta' partit tal-festa organizzat, ta' każin u kumitat li jaħdmu għall-festa minn sena għal oħra.

X'uħud kienu jaħsbu li, fi żmien ta' materjalizmu u indifferenza reliġjuża, dawn il-festi kienu se jonqsu, bħalma ġara 'l barra mill-gżejjer tagħna. Fil-fatt, ġara hekk għal x'uħud: bħal Trinità ta' l-Isla, San Ġuzepp tal-Hamrun, San Mikiel ta' Haż-Żabbar, u oħrajn. Imma oħrajn issoktaw jikbru,

bħalma naraw San Ġuzepp ta' Hal Għaxaq, Madonna ta' Lourdes tal-Qrendi, u l-Madonna tal-Ġilju ta' l-Imqabba.

L-awgurju ta' kulhadd hu li l-festa ġgħib qima tassew lejn il-Madonna jew il-Qaddis li jkun qed jiġi meqjum. Hu assolutament meħtieġ li festa reliġjuża ma ġgħibx mibegħda lejn dawk tal-festa l-oħra għaliex inkella tkun stunatura. Meta festa ġgħib il-ferħ, u tressaq lejn is-sagramenti, u lejn hajja iżjed nisranija jkollha skop li tibqa' tinzamm hajja. Jekk ma tkunx ċelebrata b'dan l-ispirtu, kull festa nisranija, tkun liema tkun, issir bla sens, u jkun aħjar li ma tibqax teżisti.

DOKUMENTAZZJONI

1. S. Girgor, *Registrum Epistolarum*, lib. II, epist. 51.
2. AAM, VP, II, f.37r. Alex Bonnici, "Aspects of Social Life in XVII and XVIII centuries Rabat," *St. Paul's Grotto, Church and Museum at Rabat, Malta*, 1990, p. 42.
3. NAV, R. 206/7, f.74r-v; M. Fsadni, *Id-Dumnikani fir-Rabat u fil-Birgu sal-1620*, 1974, p. 258; A. Bonnici, *Storja ta' l-Inkiżizzjoni ta' Malta*. v. II, Rel. u Hajja, 1992, p. 229.
4. ASV, S.S. Malta, 35, f.72r-v.
5. Dwar it-terremot, ara Bonnici, *o.c.*, pp. 257-58.
6. AAM, VP, 7, f. 396r.
7. *Ibid.*, 29, f. 334v; 31, f.646r.
8. *Ibid.*, 24, f. 98v.
9. *Ibid.*, 7, f.403r; *Supp.*, 2, f.432r.
10. *Ara l-Purċissjonijiet tal-Ġimgha l-Kbira f'Malta u Għawdex*, PIN, 1992.
11. AAM, VP, 24, f.98v; Bonnici, *o.c.*, II, p. 134.
12. Michael Galea, *Il-Knisja Parrokkjali ta' San Pawl Nawfragu, Valletta*, 1974, p. 30.
13. Alex. Bonnici, *Mons. Ġuzeppi De Piro*, mssp, 1982, pp.126-127.
14. *Id.*, II-Viċi Parroċċa u l-Parroċċa ta' San Ġiljan," *f'San Ġiljan: Mitt Sena Parroċċa*, 1992, p. 175.

BESTMARK - SUB POST OFFICE

Rokku Buhagiar Str Qrendi

Tel: 685872

Hanut Modern fiċ-Ċentru tal-Qrendi fejn issibu Rigali għal kull okkażjoni

LINEF - ELECTRICAL APPLIANCES - GHAMARA - HWEJJEĠ - TOYS - HABERDASHERY- STATIONERY
PHOTOCOPY SERVICE - SOUVENIERS TAT-TIEĠ - FILM DEVELOPING SAME DAY SERVICE.
Naċċetaw Wedding u Engagement Lists

BESTMARK - Għal kull haġa li tixtieq fid-dar.